

CƏNAB EŞŞƏK EŞŞƏKOĞLU

Qaşəm İsabəyli

(Əvvəli ötən sayımızda)

Eşşək bu yerdə duruş götürə bilmədi; soncuqlayıb, bir ayaq şıllaq atıb, bir ağız anqırtdı:

-İa... a...
-Nə dedin?! - Aslan təəccübləndi.
-Bağışlayın, zati-aliləri, bu tərifiylərin qabağında görək dağ olasan ki, eriməyəsən! Mənsə ötdən, göndən, sümükdən başqa bir şey olmayan eşşəyəm!

-Özünə yuxarıdan aşağı baxma, cənab Eşşək Eşşəkoğlu, bu boyda təvazökarlıq olmaz, sən şairənsən axı!
Eşşək sağ əliylə yeri eşib, sol gözüylə Aslanı baxıb, qımışdı:

-Təşəkkür edirəm, zati-aliləri, Allah biz eşşəkləri sizin pəncəniz altında öldürsün!
-Təşəkkürə ehtiyac yoxdu, cənab Eşşək Eşşəkoğlu! Sən ki, insanlara bu qədər yaxınsan, hətta xasiyyətindən də keçib onlara, de görüm, çatışmayan cəhəti nədi bunların!

-Zati-aliləri, min desəm, az olar! Elə götürək biz eşşəkləri. Səhərdən axşamacan işlədərək, sonra da başımızı açıb buraxarlar ki, gedin, çayınızı çəkin. Allahın bir çəngə otunu qoymazlar qabağımıza ki, yol gəlmişik, yorulmuşuq. Hətta öz-özlərini ifşa eləyən atalar sözü də düzəldiblər: "Filankəs eşşək kimi işləyir!". Buyurun, daldə çox işləməyimizi ibrətəməz misəl eləyirlər, üzde azca ayağımızı sürüsək, şapartlayırlar zoğal çubuğuyla belimizə. Guya bizi ata əkib, ana doğmayıb, göbələk kimi yerdən çıxmışıq!

-Cənab Eşşək Eşşəkoğlu, bəs sağlamlıq durumu necədi, xəstələnməmi dünyamızın bu ağıllı məxluqları?!

-Xəstələnmək nədi, zati-aliləri, aylarla, illərlə yorğan-döşəkdən dura bilməyənlərdən danışın.

-Nə danışsınız?!
-Bəli! Bəli!
-Nə günahın sahibidi bunlar?
-Öz günahlarının!
-Başa düşmədim.
-Allah sizi, zati-aliləri, ot yeyən yaradıb, bizi ot yeyən. Amma insan həm ot yeyəndi, həm ot yeyəndi, üstəlik də daşdan yumşaq nə düşsə əlinə, qarnına basandı.
-Bahooo... bunların heç yemək mədəniyyəti yox imiş!

-Can onların, cəhənnəm də Tanrının, yeyirlər yesinlər. Amma Allahın gül kimi nemətini zay eləyəndən sonra yeyirlər.

-Necə?
-Bişirirlər.
-Pah atonnan! Bəs onun vitamini, bəs onun mineralları?! Ağac-uğac yeyirmiş ki, bu zalım uşağı!

-Hələ siz abırlı dediniz, zati-aliləri?! Gözümüzü açandan bir yerdəyik, öldür, acıdan köpük qusarıq, bir tikə vurmariq dilimizə onlar yeyəndən.

-Nə əcəb?!
-İyrənirik!
-Hə-ə-ə... iyrənirsiniz, deməli, cənab Eşşək Eşşəkoğlu!
-Bəli, zati-aliləri!
-Bu, elə də iyrənməli deyil! Sən daha iyrəncindən danış!
-Nəyi nəzərdə tutursunuz, zati-aliləri?
-Məsələn, götürək elə "seks"i!

-Seks?! - Eşşək təəccüblə qaşlarını çatdı.
-Sizin müdrik kəlamlarınız mənim bu uzun qulağıma düzmü çatdı, zati-aliləri?!

-Qulağının nə günahı?!
-Sizə səhv məlumat veriblər, zati-aliləri, mübarək yalnız-birçəyinizə and olsun, biz sekslə məşğul olmuruq!

-Niyə özünü yuyulmamış qaşığı kimi ortalıq atırsan, cənab Eşşək Eşşəkoğlu?! İnsandan danışırıq axı!

-Ax... x... - Eşşək qabaq ayağını qaldırıb hirsəl vurdu kəlləsinə, - siz Allah, bağışlayın! İndi mən danışım, siz də qulaq asın, zati-aliləri! Biz heyvanlar, ildə bir dəfə, keçini-qoyunu nəzərə almasaq, yaxınlıq eləyirik. Amma insan bu yaxınlığın lap şitini-şorunu çıxarıb, adını da qoyub "seks". Hətta bu barədə məktəb uşaqlarına dərs də keçirlər.

-Dəli olma!
-Sizin mübarək yalnız-birçəyinizə and olsun!

-Abırsızlığa bax, ey!
-Allah da bilir ki, bizim məqsədimiz nəsil artırmaqdı. İnsanın isə arsızlıq!

-“Arsızlıq” nədi?
-Ləzzət almaq!
-Bəs niyə “arsızlıq”?!
Eşşək hirsələndi:

-Zati-aliləri, Cənab Haqqın boynumuza qoyduğu hökmlərdən ən vacibi cütləşməkdə. Buna keçmiş keçənlərdə “intim münasibət” deyirdilər. Yer üzündə elə bir canlı tapmırızsınız ki, üz-üzə, göz-gözə durub intim münasibətdə olsun! Hətta insanın fəxrlə özünə dədə-baba bildiyi meymunlar belə bu qələti eləmir. Amma insan... nəüzzibillah... Özü də necə?! Zati-aliləri, bunların Allahı, Tanrısı yoxdu ki! Qurban olduğumun günah saydığına baxmayaraq, “seks” anlarında hələ bir debata da çıxırlar, müzakirə də açırlar. Ona görə də insan cəmiyyətində ikibaşlı, dördayaqlı, bir-birinə bitişik, qolsuz-qıcsız, kəməğil, dovşandodaq, bir sözlə yüz minlərlə şikəst doğulur və Allahın cəzası kimi bunlar da olur insanın çiyində yük. Buyurun, bu da ağıllı məxluqun “seks”dən aldığı ləzzət. Buna “arsızlıq”dan başqa, Vallah, ayrı ad tapa bilmirəm!

-Öz aramızdı, cənab Eşşək Eşşəkoğlu, insanlar seksdən ləzzət ala bilirmiy?

-Ağzınıza qurban olum, necə gözəl dediniz?! Bizim bir dəfəyə duyduğumuz könül xoşluğunu insanlar ömrü boyu duy-salar, gəlib qodularının başına dönərlər!

-Bunlar nə yaman günə qalıbmış, İlahi!
-Zati-aliləri, “yaman gün” nədi, sirtılıblar desəniz?!

Aslan quyruğunun ucunu yerə döyö-döyö, narazılıqla başını yellədi.

-Zati-aliləri, söz açılıb, deməliyəm, bilirəm, eşitsələr dərimə saman tərərlər, amma sizə deməyə bilmirəm.

-Nəyi?
-İnsanın bizim başımıza açdığı oyunları.
-“Oyun” nədi?

-Zati-aliləri, insan öz xeyrinə görə min deyim, on min deyim, bəlkə də yüz min az olar, həmcinsimizin nəslini kəsir.

-Necə? - Aslan təəccübləndi.
-Zati-aliləri, biz hara, at hara, yatsaq yuxumuza da girməzdi ki, atla intim münasibətdə olaq. Bizi qızıdırıb salırlar madyanın üstünə. Ona da lazım olan bizdə. Sonra da bu madyan doğur. Siz bilən, nə doğsa yaxşıdır?! Dünyanın ən bədbəxt məxluqunu - qatır?! Qatır da nə kişi kimi kişidi, nə qadın kimi qadın. Necə deyirlər, hələ qatırdan nəvə görünə olmayıb. Onunla da eşşəklərimiz fənaya uğrayır. Üzünün suyu tökülməsin bunların, hələ görün başımıza nə oyun açırlar...

-Bu nə duadı eləyirsən, cənab Eşşək Eşşəkoğlu?! “Üzünün suyu tökülsün!” desənə.

-Elə deməyin, zati-aliləri, elə deməyin, siz Allah. İnsanın hələ üzündə su var, belə-belə ayıb işlər görür, irəq olsun, irəq olsun, o da olmasa, gör onlar nə oyundan çıxar.

Aslan başını yellədi.
-Hə-ə-ə... onu deyirdim axı. Zati-aliləri, insanlar indi də başlayıblar, üzr istəyirəm... baştutanlığa.

-“Baštutanlıq” nədi?
-Zati-aliləri, biz heyvanların arasında belə şeylərə rast gəlməzsiniz. Amma insanlar... elələri var ki, ona-buna qız tapır, arvad calayır, aradüzəldənlik eləyir. Buna da özləri “baštutanlıq” deyirlər.

nağıl-povest

-Qəribədi! - Aslan qaşlarını çatdı.

-“Qəribə” deyib qoydunuz, zati-aliləri?! Ən qəribəsi odur ki, başlayıblar indi də bizi özlərinin bəd əməllərinə ortaq eləməyə.

-Sizə ər tapırlar?!
-Xeyr-xeyr, zati-aliləri, bizi məcbur eləyirlər ki, qız-qadınlarıyla olaq.

-Pah!..
-Bəli-bəli...
-Olursunuz?!

-Çarəmiş nədi?! O günü bir qız partdam-partdama düşmüşdü, polis özünü vaxtında yetirməyəydi, bizim gədə - zır balası zır kələyini kəsəcəkdə.

-Uşaqdan-zaddan doğan olubmu heç?
-Zati-aliləri, dünyanın bicidi insan, qoyar?!
-Bayaqdan sənə fikir verirəm, cənab Eşşək Eşşəkoğlu, savadımı, biliyini, dərəkəni yoxlayıram, alimsənmiş, maşallah!

-Çox sağ olun, zati-aliləri, çox sağ olun! Allah biz eşşəkləri sizin pəncəniz altında öldürsün!

-Bəs bizim dərdimiz?!

-Nə dərd?!
-İnsanların bizim günümüzdə düşdüyünü görmüsənmi heç?

-İraq sizdən, iraq sizdən, zati-aliləri, o nə sözdü?!

-Bəs görmürsən?!

-Nəyi?!

-Görmürsən bizə nə olub?!

-Heç nə!
- Bu boyda “heç nə”?! Görmürsən, səsimiz boğazımızdan çıxmır, özlüyümüzü itirmişik. Biz heç, tutaq ki, biz ibtidai sinifdən qaçıb qurd-quşluğa getmişik. Bəs Şələquyruğa sözün nədi?! Başı batmış magistraturaya qədər gedib çıxmışdı. Toyuq-cücüyə tamah salmasaydı, azından indi fəlsəfə üzrə elmlər doktoruydu. Axı o da vengildəyə bilmir. De, görüm, insan səsi batanda nə çarə qılır özünə?

-Zati-aliləri, insanın yekə-yekə “Elmim belə, helmim belə!” deməyinə baxmayın, onların bizə çatmalarına azından min il lazımdı.

-Heç bilməzdim!
-Bəli! Bəli! İnsan nə qanır müalicə nədir?! Götürək elə biz eşşəkləri! Xəstələndik, kişi kişiyana 2-3 günün içində qırağımızı qatlayırıq. Amma insan... A kişi, Allah verdiyi canı bunlardan alınca o dünyanı görüb qayıdır?!

-Yəni, Allaha dərniş göstərirlər?!

-Xeyr-xeyr, zati-aliləri, Allaha bata bilməzlər. Sadəcə dünyadan gözləri doymur, ovuc-ovuc dərman alıb, basırlar qarınlarına ki, ömürlərini beş-on gün də uzatsınlar!

-Bəs biz neyləyək, cənab Eşşək Eşşəkoğlu, bizim ki, dərmanımız yoxdu?

-Olmasa yaxşıdır, zati-aliləri.
-Necə yəni “olmasa yaxşıdır”?!
Eşşək qəflətən qoşa şıllağa qalxıb, sevincilə anqırdı:

-İii... aaa...
-Nə dedin?
-Tapdım!

-Nə idi tapdığın?! - Aslan bir addım qabağa gəldi.

-Bəs sizin not kitabımız yoxdu, zati-aliləri?

-O nə deməkdir?
-Axı bizim anqırır-kışnəməyimiz, bağırib-çığırmağımız elə-belə deyil, Allahdan gəlmişdi. Yəni, havadı, musiqidi. Musiqinin də açarı not olur. Bir dəfə, üzr istəyirəm, eşşəklərimə salıb, soyuducudan yarım vedrə buzlu suyu guppuldatmışdım gödənimə, “qarnıma” demək istəyirəm, getmişdi... Səhər yuxudan duranda gördüm boğazım tutulub. Düz üç gün səsim içimdə qaldı. Dördüncü günü ki, özümə gəldim, sevincimdən bağırmaq istədim... Ağzımdan nə çıxa yaxşıdır? Züüü... Səbə bax, ey! İ... ha... İ...ha...

-Cənab Eşşək Eşşəkoğlu, bu nə gülüşdü, bizi ələ salırsan, nədi?! - Aslan acıqlandı.

-Xeyr, xeyr, zati-aliləri, Allah eləməsin, nə danışırımsınız?! Vallah, özümə güllürəm?! - Eşşək qorxusundan əsməyə düşdü.

-Sənin ki, səsin yerindədi!
-Mən o vaxtdan danışırım, zati-aliləri!

-Nə çarə qıldın?
-Başa düşdüm ki, anqırmaq vərdişini yadırgamışam. Qaçdım axura. Ot qalağının üstündən not kitabımı götürüb, başladım

məşqə. Bir saat... iki saat... üçüncü saatda eşşəklərim qayıtdı özümə: ia... ia...

-Mənim not kitabıyla nəridədiyim yadıma gəlmi!

-Zati-aliləri, biz heyvanların mütləq not kitabı olmalıdır. Allahın ver günü, azından beş-altı dəfə anqırırım. Bu, bir yandan sağlamlıqdı, ciyərlərimi təmizləyirəm. O biri yandan da məşq. Fikriniz özünüzdə getməsin, zati-alilər, siz ot yeyənsiniz. Biz eşşəklər ot yeyən olduğumuzdan, yaddaşımızın da kəsəri olmur. Görək tez-tez anqıra - İa... ia...

Aslan sət hərəketlə pəncəsini qaldırdı. Eşşək boynunu qısdı.

-Bəsdə də...ə...əə... Səni bura gətirməmişik ki, anqırır bizə acıq verəsən!

3. Cənab Eşşək Eşşəkoğlunun not təlimi

Bayaq Eşşək quyruğunu belinə qoyub götürüldü. Vəhşilərin arasından necə keçdisə, toz dumana qarışdı, bir anda ağacların dalında yoxa çıxdı.

-Şaxqulaq! Deyəsən, bu zırrama aradan çıxdı axı?!

Canavar irəli atıldı. Çox keçmədi Eşşək əks tərəfdən belində iri bir not kitabı, dahlıca da bir sürü gəlib durdu Aslanın qarşısında.

-Bunlar kimdi, cənab Eşşək Eşşəkoğlu?!

-Qor-qoduğularımı, zati-aliləri.
-Bunların burda nə işi?
-Özümə köməkçi gətirmişəm, zati-aliləri!

Aslan qaşlarını çatdı:
-Nə kömək?!

-“Züü” tutacaqlar.
-“Züü” nəyimizə görədir?
-Mən oxuduqca onlar da təkrar edəcəkdir, siz notu yadınızda yaxşı saxlayasınız.

-Öz səsimizi öyrədəcəksən bizə?
-Xeyr, xeyr, zati-alilər, öz səsimi.
-Niyə özünü?
-Axı bu, mənim anqırışımın notudu.

-Deməli, biz indən belə anqıracağıq?!

-Yüz faiz əmin ola bilərsiniz!
-Bəs bizim özlüyümüz?
-Zati-aliləri, bu gün özlüyünüzdən söhbət gedə bilməz. İstəyirsiniz təlim keçim, mənim kimi anqırın, istəyirsiniz də səsiniz qalsın içinizdə. Allah ölənlərinizə rəhmət eləsin, mənim rəhmətlik sahibim, özü də bəy idi, deyərdi, səs, gözə görünməyə də, böyük qüvvədi! İraq olsun sizdən, boğulub içinizdə qalsa, ya vurub infarkt eləyər, ya da xərcəng.

Aslan acıqlı-acıqlı ətrafına baxdı. Bayaq Tülkü özünü atdı onun ayaqları altına:

-Zati-aliləri, ölməkdənsə gənə də sağ qalmaq xatirinə anqırmaq yaxşıdır!

-Hamınız belə fikirdəsiniz?
-Züüü...
-Züü... züü...
-Zü... -vəhşilər yer-yerdən “Bəli! Bəli!” dedilər.

4. Cənab Eşşək Eşşəkoğlunun bəy oturuşu

Eşşək qor-qoduqlarını yerbə-yer eləyəndən sonra Aslan yaxınlaşdı:

-Zati-aliləri, iki kötük lazım olacaq mənə.

Bayaq Ayı mayallaq vurub, özünü verdi meşənin sıx yerinə. Bir azdan bir kötük çiyində, birini də təkikləyə-təkikləyə götürüb atdı Eşşəyin qabağına. Eşşək kötüyün birinin üstünə not kitabını qoydu, o birinə də özü öyləşdi. Sol ayağını ki, qaldırdı qoysun sağ ayağının üstünə, bayaq tərəsi üstə gəldi yerə - qıçları başından aşdı - “hih” elədi. Tez də qalxıb, silkələyib toz-torpağını çırpdı:

-Üzr istəyirəm...
Vəhşilər pıçıldadı. Aslan qımışdı:

-Bir yerin əzilib-ələmədi ki, cənab Eşşək Eşşəkoğlu?!

-Zati-aliləri, hər belə yıxılmaqla əzilsəydik, onda bizə “eşşək” niyə deyirdilər?!

-Bəy oturuşunu hardan öyrənmisən?!

-Bayaq dediyim kimi mənim sahibim bəy idi, həmişə də ayağını ayağı üstə asırıb oturardı.

-Bəy kimi oturmağın birinci şərti bilirsənmi nədir, cənab Eşşək Eşşəkoğlu?!

(Davamı 12-ci səhifədə)

(Əvvəli 10-cu səhifədə)

Eşşək gözlərini döyə-döyə mızıldadı:
-Xeyr, zati-aliləri!
-Görək özün də bəy olasan!
Eşşək sevincə başını dikəltdi:
-İnşallah, bu yaxınlarda olacam.
-Necə?
-Ərizə vermişəm, soyadımı dəyişmə.
-Soyadı dəyişməyin bəyliyə nə dəxli var?
-Var, zati-aliləri, var. Ondan sonra olacam "Eşşək Eşşəkbəyli".
-Soyadla iş bitmir, görək dedən-baban bəy olsun!
-Dədə-babanı kimdi gören, zati-aliləri?! Əsas odur özümüz bəy olaq.
-Cənab Eşşək Eşşəkəğlü, dərəcə başlaya bilərsənmi?! - Aslan söhbəti dəyişdi.
-Bu dəqiqə! Bu dəqiqə! - Eşşək həyəcanla özünü ora-bura çırpıb, axır ki, sakitcə durub, başladı boğazını arıtdamağa. - i... ii... a... aa... ia-ia... hə-ə... yaxşıdı. -Zati-aliləri, zəhmət olasa, yaxına gəlin. - Aslan qabağa yeridi. - Təşəkkür edirəm. - Eşşək başını əyib, gözlərini zillədi nota. Handan-hana belini dikəldi, Aslana baxdı. - Zəhmət olmasa, "İ..." eləyin.
-i...- Aslan ciyildədi.
-Bir az sərt...
-i...
-Elə yox, mənim kimi: İ...
-i... i...
-Olmadı, zati-aliləri, olmadı, heç gücünüzə yaraşmır.
-Başqa cür alınmır.
-Xahiş edirəm, hirsələnin!
-Niyə?!
-Hirsələnin ki, boğazınızın damarları daralsın, səsiniz sərt çıxsın.
-Hirsələnməyə bəhanə görəkdi.
-Zati-aliləri, heç olubmu ki, ovunuz əlinizdən qaçsın?!
-Bir dəfə şeşəbuynuz bir camışa hücum eləmişdim, necə oldusa sayıqlığı itirdim. Bir də gördüm camışın buyuzları arasında - havadayam. Məni yerə çırpmağıyla qaçıb getməyi bir oldu.
-İa... ia...
-Nə dedin?!
-Əla!
-Niyə "əla"?!
-Hirsələnin, zati-aliləri, şeşəbuynuz camışa hirsələnin ki, ağzınızdan qaçıb gedib! Camışa da hirsələnmə bilməsəniz, özünü zəhmətə hirsələnin ki, camışı yeyə bilməmişiniz!
Aslan necə hirsələndisə ağzından "i" əvəzinə "ir" çıxdı. Eşşək razılıqla başını yelləyib, üz çevirdi qoduqlarına:
-Bir... iki... üç...
Bayaqdan quyruq-quyruğa verib, əmr gözləyən qoduqlar cəld dal ayaqları üstə qalxdılar:
-İ... i... i... i... iiiii...
A... a... a... a... aaaaa...
İa... ia... ia... ia... ia...
Biz nahaq "eşşək" deyilik,
At ola bilmirik axı!
Ağnamağa, anqırmağa
Yad ola bilmirik axı!
İ... i... i... i... iiiii...
A... a... a... a... aaaaa...
İa... ia... ia... ia... ia...

5. İii... aaa...

Üç günlük məşqdən sonra vəhşilərin dili açıldı, nə açıldı - meşəni anqırtı başına götürdü. Aslan da təzə yoncadan dağ boyda bir taya qoydurdu Eşşəyin qapısına. O da qor-qoduğuyla səhərdən axtarılan ot yeyirdi, su içirdi, ağnayırdı, anqırırdı...
Meşəni bürüyən anqırtıdan əvvəlcə bül-büllər uub getdi. Sonra da sərcələr, sığırcılar, qaratomyqlar, qarğalar. Meşədə quş qalmadı. Bir gün də anqırtı səsinə çöl heyvanları yığılıb gəlib meşənin ətrafını üzük qaşı kimi bürüdülər. Sağsağanı kəşfiyyata yolladılar ki, get, gör, bu nə əhvalatdı?! Sağsağan tez də qayıtdı:
-Bir dənə də olsun eşşək dəymədi gözüme. Anqıran da ayıdı, canavardı, tülküdü. Hətta meşələr şahı Aslan da anqırır.
Çöl heyvanları yer-yerdən bağırdı:
-Bu təhqirdi! Biz bunu qanla yumalıyıq. Necə ola bilər ki, ət yeyənlər dar düşüncəli bir otqeyənin ağzıyla durub-otursun?!
Lakin qorxudan meşəyə girə bilmədilər. Bütün günü ora-bura vurnuxur, eşənək atır, ulayır, vəngildəyir, böyürdülər. Aylar ötdükcə meşədən anqırtı azalır, ara-bir də olsa ulartı, vəngilti eşidilirdi. Bir gün də:
-Uhöö... ööö... - Aslan necə nərə çəkdisə meşə titrədi.

Meşəni əhatəyə alan çöl heyvanları bir göz qırpmında qaçıb getdilər.

6. Yaxşılığa yamanlıq

-Hə-ə... cənablar, - Aslan vəhşilərlə vidalaşmağa başladı, - artıq səsimiz açılıb - özlüyümüzə qayıtmışıq. Siz də gedin ovlayın, quşlayın. - Sonra da yerə çöküb, başını qoydu pəncəsinin üstünə. Gözlərini təzəcə yummuşdu ki, meşə uğuldadı:
-İa... İa... İa...
Bayaq Aslan sıçrayıb yerindən durdu:
-Bu bizim not müəllimi deyil ki?!
-Özüdür ki, var, zati-aliləri! - Tülkü quyruğu üstə qalxıb, yerindəcə yırğalandı. Sonra da Aslana yaxınlaşıb, nəse pıçıldadı.
Aslan razılıqla başını tərpedib, yenidən üzünü tutdu təbələrinə:
-Cənablar, səsimiz ki, açılıb, gəlin, müəllimi də çağırın, birlikdə bayram eləyək!
Bayaq Canavar götürüldü. Çox keçmədi Eşşəyi qabağına qatıb gətirib qoydu Aslanla üz-üzə.
-Xoş gəlmisən, cənab Eşşək Eşşəkəğlü!
-Aslan gülümsədi.
-Xoşunuza gəlmişəm, zati-aliləri, xoşunuza gəlmişəm!
-"Bəy" ola bildinmi, cənab Eşşək Eşşəkəğlü?
-Zati-aliləri, hər şey pulun başında imiş. Sizin mənə bağışladığınız yonca tayasından iki araba verdim, əlüstü "bəy" elədilər məni. İndi hər yerdə "Eşşək Eşşəkəğlü" adıyla soyadıyla məşhur olmuşam.
-Nə gözəl! Nə gözəl!
-Çox sağ olun, zati-aliləri, çox sağ olun! Allah biz eşşəkləri sizin pəncəniz altında öldürsün!
-Bəy, qoltuğundakı nədi?
-Zati-aliləri, - Eşşək kitabı ikiəlli uzatdı Aslana, - Allah ömrünüzü uzun eləsin, üç araba yonca verdim naşirə, camışları acından öləcəkdi yoxsa, o da "Seçilmiş əsərlər"imi buraxdı.
-Çox gözəl! Çox gözəl! - Aslan kitabı alıb, diqqətlə baxmağa başladı. - Bəs adını-soyadını niyə yazmayıblar üstünə?
-Yazıblar, zati-aliləri.
-Hamı?
-Şəklimə baxın?! Ağzımı ayırmışam, ey...
- "İii... aaa..."?!
-Bəli, zati-aliləri!
-Niyə "İii... aaa..."?! O boyda xərc çəkib, "bəy"lik almısan... Bu qısqanclıq nədi?!
-Qorxdular, zati-aliləri, qorxdular adımı-soyadını yazmağa!
-Kim qorxdu? Nədən qorxdu? Burda qorxmalı nə var ki?!
-Naşir qorxdu, zati-aliləri!
-Naşir?!
-Bəli, zati-aliləri! Dedi, dövlətçiliyimizə ziyandı!
-Nə yaxşı səni hər üzünə işlədəndə dövlətçiliyə ziyan olmur, adını-soyadını yazanda olur?!
-Biz balaca məxluluq, zati-aliləri! Hökm onun hökmüdü!
-Kimin?
-Naşirin.
-Bir naşir ki, həqiqəti nəşir edə bilmir, day o niyə naşir olur, gedib bazarda kartof-soğan satsa yaxşı deyilmi, cənab Eşşək Eşşəkəğlü?!
-Zati-aliləri, lap unutmışdum, naşir dedi, sənin adını-soyadını yazsaq, yuxarılar dərimizə saman tərər!
-Hələ də orda yuxarıların ağzıyla durub-otururlar?!
-Kimin nə hünəri var ayrı fikrə düşsün, zati-aliləri?!
Aslan kitabı açıb baxmaq istədi, ha çalıdı azca aralanıb yenə də bağlandı.
-Bu nə kitabdır ki, açılmır?!
-Zati-aliləri arxasından bərk tikiblər, lap açığı mıx çalılıb, ucunu əyiblər. Mən də naşirdən soruşdum ki, bəs kitabın ağzı niyə açılmır? Dedi, kitabı özün yazmısan? Dedim, özüm yazmışam. Dedi, yazdıqlarını əzbər bilmirsən? Dedim, o nə şairdi ki, yazdığını əzbər bilməyə?! Dedi, onda kitabın açılmasını neylirsən? Dedim, bəs oxucular? Dedi, ay avam, kimə kitab bağışlasan, nəzakət xatirinə alıb, oxuyub eləməmiş sənə təriflər deyəcək. O yana keçən kimi fırladacaq zibil qutusuna. İndi kitab oxuyun var bəyəm?! Ona görə də bir otək də pul verib kitabı sapla tikdirməyinə dəyməz.
-Səni aldadıblar, cənab Eşşək Eşşəkəğlü, kitab görə tək əllə açılısın! - Aslan bir qədər fikirli- fikirli dayanıb, qəflətən kitabı

yuxarı qaldırıb, quyruğunun ucunu yerə döyə-döyə Eşşəyin ətrafına fırlanmağa başladı. Eşşək də, günəbaxan günəşə baxan kimi, onunla birlikdə fırlanırdı. Birdən Meşələr şahı dayandı, kitabı hirsə yerə çırpdı. Eşşək dibindən kəsilmiş ağac kimi diz üstə düşüb, qarın-qarın kitabı tərəf süründü.
Aslan bağırdı:
-Uhöö... ööö...
Eşşək diksinib arxası üstə çevrildi - ayaqları havada qaldı. Aslan sağ pəncəsini düyünləyib Eşşəyin başı üstə açdı:
-Qalx!
Bayaq Eşşək atılıb durdu - bədəni tir-tir əsir, başı ləngər vururdu.
-Cənab Eşşək Eşşəkəğlü... düzmü dedim adını-soyadını?!
-Bəli, zati-aliləri, ağzınıza qurban!
-Düz 5 ay biz də sənin tayın olduq.
-Nə mənada, zati-aliləri?
Aslan bağırdı:
-Mənasız!
-Sizin mübarək yalımıza-birçəyinizə and olsun, zati-aliləri, öldür, başa düşə bilmirəm!
-Anqırdıq.
Eşşək gözlərini yerə dikdi:
-Haqq sözün qabağında boynum qıldan incədi, zati-aliləri?!
-Cənab Eşşək Eşşəkəğlü... düzmü dedim adını-soyadını?!
-Bəli, zati-aliləri, ağzınıza qurban!
-Düz 5 ay dilimizə ət dəymədi?!
-Haqq sözün qabağında boynum qıldan incədi, zati-aliləri?!
-Cənab Eşşək Eşşəkəğlü... düzmü dedim adını-soyadını?!
-Bəli, zati-aliləri, ağzınıza qurban!
-Sən yaramaz bizi təhqir eləmişən!
Eşşək duruxdu. Aslan əlini kitabı sarı uzatdı. Cəld Tülkü qaçıb kitabı yerdən götürüb verdi Aslana. Aslan kitabı alıb, Eşşəyin başına-başına döyməyə başladı:
-Niyə dilin batıb, cənab Eşşək Eşşəkəğlü?!
Eşşək gözlərində yaş, yazıq-yazıq başını yellədi.
-Sən yaramaz bizi təhqir eləmişən!
-Mən o boyda cəsarətin sahibi ola bilmərəm, zati-aliləri!
Aslan bağırdı:
-Olmay nədi, hələ o yana da keçmişən!
-Yadıma gəlmir, zati-aliləri, vallah, yadıma gəlmir!
-Onu sənin yadına salmağa nə var! - Aslan dal ayaqları üstə qalxdı. - Uhoo... Uhoo...
Bir anda Canavar atılıb yapışdı Eşşəyin boğazından - götürüb çırpı yerə. Qarını yırtıb, köksünü söküüb, cəmdəyini parçaladı. Ətindən hərəyə bir tikə güclə düşdü. Yeyən-yeyən oturduğu yerdəcə başını qoydu torpağın üstünə. Çox keçmədi, meşə xor-xor xoruldamağa başladı.

7. Yamanlığa yaxşılıq...

-Züü... Züü... Züü...
Mıgımğa uğultusu qulaqlarına necə doldusa Aslanın yuxusu qaçdı - hirsə sağ əlini başının altından çəkib, sol yanğını şapartdı:
-Yaramazlar! Day səhərin şirin yuxusunu da qoymazlar doyunca yataq! - Birdən vurub ayıldılar elə bil onu - yavaşca gözlərini açdı... - hih... - elədi. Minlərlə bərələ göz zillənmişdi üzünə. İlan çalmış kimi dik atılıb, dal ayaqları üstə düşdü. Gördü... öz təbələridi. Göz bəbəklərinə çökmüş qorxu qəzəbə çevrildi... Hirsə bədəni geri, başını irəli gərrib, yuxusunu pozan "yaramazlar"ın canına qorxu salmaq istədi:
-Züüüü...
Mılçək vızıtısı qədər gücü olmayan bu səs Meşələr şahının əmrini gözləyən vəhşilərin tükünü də tərpətmədi. Aslan pərt oldu, bədəni sustaldı - qolları boşaldı, yavaşca yanını yerə qoyub, gözlərini zillədi bir nöqtəyə. Handan-hana özünə gəlib, yan-yörəsinə baxdı - nəzərləri Tülküdə ilişib qaldı:
-Şələquyruq! - Aslan lap siçan balası kimi ciyildədi.
-Zü...
-Şaxqulaq!
-Züü... züüü...
-Əyripəncə!
-Züüüü...
-Bizə nə olub, cənablar?! Boğazımız tutulub-nədi, səsimiz niyə çıxmır?! - Aslan başını silkələdi.

-Züüü...
-Zü... zü...
-Züü... züü...
Yer-yerdən "Bilimirik! Bilimirik!Bilimirik!" eşidildi.
-Şələquyruq! - Aslan zarıdı, - Bu, nə bələdi, gedib-gedib qayıdır?
-Bu, bəla deyil, zati-aliləri!
-Nədi?!
-Allahın bizə verdiyi cəza.
Aslan əlləriylə başını tutub, fikrə getdi. Birdən vəhşilər bir-birinə döydi - Meşələr şahının yanaqları boyu göz yaşları axıb töküldü:
-Biz haqsızlıq elədik, Şələquyruq. Sən ki, yerin altını da bilirsən, üstünü də, niyə məni yoldan çıxartdın, bu günahsız canlımı öldürdük?!
-Sizə xoş gəlmək üçün elədim, zati-aliləri!
-Axı bu, günahdı!
-Günahkaram, zati-aliləri, günahkaram! - Tülkü başladı titrəməyə.
-Günahın əvəzi nədi?!
-Cəzadı, zati-aliləri, cəzadı! - Yer-yerdən vəhşilər ciyildədi.
-Şaxqulaq! - Aslanın səsinə eşidən kimi Canavar atılıb Tülkünün qapıb götürdü. Parçalayıb, iri tikəsini qulağı boyda elədi. Kaftarlar irəli soxulub Tülkünün ətinə yemək istəyəndə Aslan qəzəblə onlara baxdı, geri çəkildilər.
-Ey ağzı qanlı yırtıcılar! - Qəflətən göydən qiyya gəldi. Vəhşilər diksinib, başlarını qaldıranda, Bayquşu ağac budağında oturub, kirpiklərini çırpı-çırpı gözlərini onlara bərəldən gördülər. -Eşşəyin əti dadıydı?! - Bayquş kinayə ilə soruşdu.
-Bir tikəylə dad bilmək olar, möhtərəm Bayquş?! - Aslan ciyildədi.
-Qarınızdən soruşun, görək!
-Ey Süleyman peyğəmbərə baş əyməyən müdrik varlıq, günahımız böyükdü. Nə çarə qılacaq başımıza, bilmirik. - Aslan yalvardı.
-Sizin yeganə bir yolunuz var - mərhumun sür-sümünü yığıb aparıb qədim Qaratəpə yüksəkliyində basdırın, qoyun ruhu şad olsun!
-Züü...
-Züüüü...
-Zü...
-Nə ciyildəyirsiniz?! - Bayquş acıqlandı.
-Səsimiz açılacaq, cənab Bayquş? - Aslan zarıdı.
-Allahla alver eləmək istəyirsiniz?!
-Əstəqfürulla! Əstəqfürulla!
-Eşşəyin ruhu şad olsa, Allah sizi bağışlayar!
-Züü...
-Züü... züü...
-Züüüü...
-Nədi?! - Bayquş lap qəzəbləndi.
-İnşallah!.. - Aslan dua elədi.
Bayquş uçub getdi. Vəhşilər ağlaşa-ağlaşa kol-kosun arasından, ağacların altından, toz-torpağın içində Eşşəyin sür-sümüyünü yığıb topaladılar. Aslan bud sümüyünü dişinə alıb, qabağa düşdü. Dalıca da ağzında sümük tutmuş vəhşilər...
Gün bata-batda Qaratəpənin belinə qalxıb, qəbir qazdılar. Ayı Eşşəyin sümüklərini qəbrə qoyub, üstünə bir ovuc torpaq atıb, geri çəkildi. Vəhşilər göz yaşları içində Eşşəyi dəfn elədilər. Bir azdan Ayı qara mərmərdən yonulmuş baş daşını gətirdi. Qara rəngin işığında Eşşək Eşşəkəğlunun rəsmi par-par parıldayırdı. Rəsmi altında isə mərhumun bir bənd şeiri həkk olunmuşdu:
Biz nahaq "eşşək" deyilik,
At ola bilmirik axı!
Ağnamağa, anqırmağa
Yad ola bilmirik axı!
İa... ia... ia... ia...
Baş daşını da basdırıb, qəbrin yan-yörəsinə yığılıb, vəhşilər o qədər ağladılar ki, yorulub, durduqları yerdəcə yatıb qaldılar. Düz beş gün gözləri yuxudan açılmadı. Altıncı günü sübhə yaxın elə bil Aslana "dur!" dedilər. Gördü ki, Eşşək Eşşəkəğlunun qəbrini yam-yasıl ot basıb, şəkli isə baş daşından diqqətlə ona baxır. Birdən Aslana göz vurdu və ağzı getdi qulaqlarının dibinə - gülümsədi. Meşələr şahı bayaq yerindən sıçrayıb, sevincək başını dala atıb, cəld ağzını açdı:
-Uhöö... ööö...
Yer-yerdən vəhşilər səsinə səs verdilər:
-Uuu... uuu...
-Bö... bö...
-Vək... vək...